

Стојанов Трајче

ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛИИ
ЏЕБНА ФИЛОСОФИЈА ВО СТИХОВИ

Автор
Трајче Стојанов

Рецензенти
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Никола Смилков

Издавач:
Национална установа - Универзитетска библиотека
„Гоце Делчев“ – Штип

За издавачот
Милена Ристова - Михајловска

Компјутерска обработка и корица
Драган Ѓоргиев

Печати
ДПТУ Мотив Плус дооел - Штип

Тираж 300

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент
Охридски“, Скопје

ISBN

COBISS.MK-ID

Книгата е испечатена со финансиска поддршка на
ДПТУ „Мотив плус“ дооел - Штип

Стојанов Трајче

ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛИИ
ЏЕБНА ФИЛОСОФИЈА ВО СТИХОВИ

Издавач:
Национална установа - Универзитетска
библиотека „Гоце Делчев“ – Штип

Штип, 2016

ПОСВЕТЕНА НА МОИТЕ ПРЕТЦИ...

I

ESTHESIS

ESTHESIS

ESTHESIS

ПРВА ЛЌУБОВ

Тоа ти е - вели еден мој пријател -
„кога таа прва гласно
ќе го ти го изговори името во читална“*
Но во времето кога ја заљубив
јас не посетував читални
таа не го знаеше моето име
Денес и двајцата еден на друг
гласно си ги изговараме имињата
додека се отпоздравуваме на разминување:
таа кон дома
јас кон читална
таа со мажот под рака
јас со книга од мишка
-еден од нас без вистинската љубов.

*стих од „Некаде Никаде“ од Никола Мациров

ПОРТРЕТ НА С.

Веѓите ти пијавици црни, со строгост те цртаат

Во изразот кроткост ти пребива
но огнот под трепавиците те издава

На усните сите зборови на светот неизречени
чекаат ред да ги оживееш

На вратот шепотот од целивките мои ги чуваш

Со кожата дождовите ги впиваш
да ми го квашиш срцето кораво

Од косите јужни ветришта пушташ
моите снегови да ги топат

- Разголи го глуждот: знам страста таму ја криеш!

О, да знам дека вечно за мене ќе ја чуваш
и староста нема тешка да ми е.

БЕЗ НАСЛОВ

Верувај ми кога ќе ти речам
дека и птиците ти се љубоморни
на таа палава радост
што ја носиш во погледот.

Да верувај ми,
гулабите секој ден ми шепотат за тоа,
а ги клеветат и ластовиците
оти ти крадат од животот на усните,
за со него да ги хранат своите малечки.

Пчелите пак ми кажаа за заговорот
на миризливите цветови
што смериле под твоите пазуви да никнат.
Понижени орловите копнеат по твојата слобода
и веќе престанаа врвовите да ги надлетуваат.

О, убавице
верувај ми,
го знам јас нивниот говор,
разбирам кога ме молат
да не излегуваш во март
со тој раскошен од
да не би да ја усрамиш пролетта.
Верувај ми,
го знам јас говорот на сите овие створенија
на небото земјата и водата,
во спротивно,
како ли ќе те најдев,
како ли ќе те заљубев.

ЕДНОСТАВНА ПЕСНА

Таква си
бела како снег
светла како ден
топла како сонце
слатка како Ресана
Ете таква си
едноставна
како оваа песна.

НЕПОДНОСЛИВА УБАВИНА

Спокојот од светите монаси
во изразот ти пребива
Сјајот на зимските утра
од косите твои изгрева
По кожата бела
свилена буба
пајажина плете
Кажи ми очају мој
како целото небо
во очите ти го собира
и како ли само
сета таа убавина
јас да ја поднесам.

ПРИСПИВНА

Месечевите призраци
протнати низ дупчињата
од пластичните ролетни
ми влегуваат во собата
да ме известат дека веќе ти го испратиле
сонот што го нарочав
А јас ја запишувам оваа песна
за утре да ти покажам дека
и вечерва
јас те успивав.

СÈ МЕ ПОТСЕТУВА НА ТЕБЕ

Со двогледот гледам човек што сече дрво
од кое ќе направат птици
за масата што ми кажа дека ќе си ја купи берберот
додека ме шишаше
кој пак е оженет со банкарската службеничка
која и покрај тоа што сум во црвено
ми дава чекови
со кои ти купувам цвеќиња
што те прават среќна.

АХ, ТАА ТВОЈА НАСМЕВКА

Ја положувам својата песна
(која за тебе ќе ја пишувам)
врз пепелта на сопствената ништожност
и ги молам боговите зборови да ми пратат
да ја накитам dostatно
на твојата убост достојно
Но доаѓаш ти
и со насмеvkата
точно пред мојата песна застануваш
иако знаеш дека така
недопејана ќе ја оставам
оти од каде зборови китни
за тој усмев достојни
(па и боговите не се семоќни)

СÈ УШТЕ ВО МЕНЕ ТЕЧЕШ

На бреговите на мојот живот пушти книжено бротче
со запалена пловка по реката на мојата крв да тече.

Ете го таму - коските сè уште ми ги грее.

Како ли ќе се живее!?

СЕЌАВАЊЕ

Се сомневам дека така брзо
ќе ме заборавиш
оти
кожата твоја
сеуште
под ноктите
ми стои
како спомен
од заедничката ноќ.

КАКО ГО ЗАСАКАВ ТЕАТАРОТ

Се отвараш под пригушеното светло
во храмот световен

Ликот во грч ти се прибира
телото по даските тетрави
со очите дијалог водиш.

Секоја твоја маска, моја соблазна
за тебе уште една претстава
за мене болна хамлетова дилема
помеѓу два идеала за убавина
-твојата или театарската

(на крајот од претставата сопругата зајадливо ме прашува:
-ти се допадна ли претставата?
знаејќи дека и овојпат избрав да ја гледам актерката).

ОЧИГЛЕДНО НЕ СЕ РАЗБИРАВМЕ

Ми велеше - од срцево кафез ќе направам
 внатре како славеј ќе те чувам
 Ти велев - не ќе додржам
 сокол сум

Ми велеше - од преградките синџири ќе сплетам
 засекогаш ќе те оковам
 Ти велев - обиди се
 Худини сум

Ми велеше - од дланките кров ќе склопам
 дом ќе ни е вечен
 Ти велев - не благодарам
 скитник сум

Ми велеше - од бакнежите што во злато ги сронувам
 венчален прстен ќе исковам
 Ти велев - причекај
 растам

Ми велеше - триесет сум
 време ми е
 Ти велев - поет сум
 време не знавам

.....

Си велиме, а не се разбираме.

II

POESIS

POESIS

POESIS

ВЕРБА ВО ПОЕЗИЈАТА

Не плаши се дека кога ќе остариш
 ќе престанам да те љубам
 Па јас пишувам песни:
 тие брчки ќе ги склопам во
 зборови - паметници на најслатките сеќавања наши
 Не плаши се дека кога ќе остариш
 ќе престанам да те љубам
 Па јас пишувам песни:
 таа излитена кожа ќе ја исткаам во
 платно – страници на нашата бесмртна историја
 Не плаши се дека кога ќе остариш
 ќе престанам да те љубам
 Па јас пишувам песни:
 тие побелени коси ќе ги засукам во
 свилен конец – везница стихови за заедничките мигови среќа
 Не плаши се дека кога ќе остариш
 ќе престанам да те љубам
 Па јас пишувам песни:
 тие избраздени раце ќе ги склопам во
 корици – меѓи на нашите животи
 Не плаши се дека кога ќе остариш
 ќе престанам да те љубам
 Па јас пишувам песни:
 таа омлитавена снага ќе ми биде
 месо на мојата крв – мастило за последниот стих

за нас.

КОГА ЌЕ ВИДЕМЕ ЗАЕДНО

Кога ќе онеможиш, обеснажиш и папсаш
Кога ќе опаднеш, обессишиш и паднеш
Кога ќе огрубеш, огрдосаш и опустиш
 Кога лицето ќе ти се збие
 телото ќе ти се свие
 снагата ќе ти се испие
 Кога чекорот ќе ти забави
 Кога окото ќе ти одневиди
 Кога умот ќе те изневери
 Тогаш побарај ме
Кога не можевме во младоста да се радуваме
 барем болот по старост да го болуваме.

ПОГРЕШЕН ПАТ

Ќе го примиш
 в постела миризлива и топла
 овој патник ништожен и беден
 Ќе го прибереш ли
 ова тело немушто и бледо
 Ќе ја смириш ли
 оваа гроза што без љубов иде
 сал со гнаси и нискости полна
 Не
 не бара тој пристан траен
 Само насмев да се укрепи
 бакнеж да се освежи
 Оти мигови нови го чекаат
 нови страсти и милувања
 нови воздишки и сонувања
 На пат по светот е
 мигови на вечност собира
 по почетокот трага
 душата своја си ја бара
 Несреќата негова е што
 на почетокот враќање нема.

УБАВИНАТА НА СВЕТОТ

Бреме ми е веќе да те носам убавино
Уморни ми се од тебе плеќите едноставино
Тешка ми е твојата леснотија
Ме боли твојата сеприсутност-
возвишена самотија
О, убавино - проклета грдотија
што ме нагрди мене грбав
та очи ми даде да те гледам
Камо никогаш да не те спознаев
полесно ќе умирав.

НОЌ

Црна
како лушпа
на орев црвлив
И месечината не свети
само ја тркала тишината
Ветрот нечујно го подига
изминатиот ден од улиците
Ситни дождовни капки
свират вечерен блуз
Но знам
по кој знае кој пат
- нов ден ќе ја избрка ноќта
Штета
а така уживам во осаменоста.

ТРАГИКАТА НА СТРАСТИТЕ

Немилосрдно крадеме воздишки туѓи
И исчекуваме нестрпливо до следниот грев
иако силно чувствуваме дека
кругот нема почеток и крај.

ТРАГИКАТА НА ЕГЗИСТЕНЦИЈАТА

Еднаш, драг побратиме
ме праша:
-Да не би да е бадидјала што го носиме перото
во битката со стравот од непостоењето?
Убеден дека си во право
одговорив со прашање:
-А всушност,
не се биеме ли стравот од постоењето?
Ги премолчавме одговорите,
и до ден денес...

ПОСЛЕДНИОТ ТАНЦ

Низ трепетлива светлост
во глувото доба
се пробива зборот
со неодолива потреба да танцува
Ги подава рацете
полни со надеж во партнерот
дека ќе го одиграат возвишениот космички ритуал
на досегање на вечноста
Поспаниот партнер го одбива зборот
(покривајќи се преку глава)
пропуштајќи уште една шанса да се разбуди.

ЖИВОТОТ ПАМЕТИ

Знам дека иде едно утре инакво од вчера,
но и чувствувам дека демне едно вчера во сите утра.

О, Ниче лажову!

со кои ли ножици го исече сето вчера

за сосема ново утре;

зарем тоа вчера и не те полуде!?

Т Р И П Т И Х

(1)

Светот низ букви го преведувам
На чудата околу мене
со глаголи и именки
им се исчудувам
Тугите воздишки
во придавки ги затварам
Се плашам можеби да не грешам
да не треба и јас да воздивнувам
наместо да пишувам

(2)

Во деновите на радување
-прекумерност на тело
Во ноќите на тихување
-прекумерност на дух
Кој ли маж
мажиште
ќе се докрепи
распнат
помеѓу
Атина и Ерусалим

(3)

Сонувам или пеам
сеедно
во секој случај
не живеам.

НЕ ПРЕМОЛЧУВАЈ

Не ме љубиш
не те љубам
Не се љубиме повеќе
не заради она што си го рековме
туку заради сето она што го премолчавме.

СИТЕ ЖЕНИ

Првата

имаше панделка розе во косите
и насмевка пурпур на лицето
и ветив – само да пораснеме

Втората

Ги носеше миризбите на морето во дланките
и тајните на искуството во годините

Јас бев подготвен

таа беше мажена

Третата

имаше книги за витези по полиците
и замок во облаците

Чудни некои ветришта дојдоа

сè со себе однесоа

Денес

синовите во преградки

ме уверуваат во кобноста на сите минати избори.

ПОТРАГА

Трај, молчи
 За болот во бедрата не збори
 Кој да те чуе, да те разбере,
 што да ти рече
 Само наполни го окото со синилото
 нека зашкрипат забите
 заболат зглобовите
 нека се свиваат колковите
 И кинисај!
 Кон изворот,
 кон водата студена,
 целебна
 А од таму сè,
 сè далеку ќе биде
 Чекорот лекува ти се пушти,
 погледот избистри
 Во градите воздух лут ќе сетиш,
 ќе се разбудиш
 Низ ноздрвите вдиши од дождот
 и итај
 Итај сал угоре
 Таму кај онаа круна
 од маглината што никне

Таму кај што светлината
на денот му се дарува
Таму кај што темнината
во пазувите на ноќта заспива

Кај што тишината
самува

Таму кај што никогаш не ќе стигнеш
но каде мораш да појдеш
за да се пресретнеш.

ПОЕТОТ И ЧОВЕКОТ

Преку ден
омраза и гнев
одмазди и пакости
љубомора
и дузина грев
А навечер
два-три стиха
за мирна совест и спокоен сон
Одличен рецепт - кој може да го поднесе.

III

NOESIS

NOESIS

NOESIS

ТЕГОВНОСТ

Во утробата црви ти ријат
Еден црн гавран на рамото ти тежи
Во градите планина
Место чевли – камења

- Не плаши се од тегобноста!
Таа е само насетување на вечноста

Напој ги црвите со сок од девојка
Гавранот нахрани го со копнеж за небо
Тргни угоре
И лади ги нозете во планинска вода

- Не плаши се од тегобноста!
Таа е само насетување на вечноста.

НА КАНЕО

Пред мене
тела мермерни
топло сино езеро
и девојки со копнеж во косите

Над мене
камбани високи
порти тешки шимширни
и лица сиви по сидовите

Галебу
што те радува повеќе
што те вознемирува помалку

Или од твоите височини
сè е отаде
и едното и другото.

ОВДЕ И СЕГА

Вкостени во времето,
вечноста нè одминува.
Врзани за земјата,
над нас небото самува.
Вгнездени во катадневот,
нема кој во свездите да се опули.
- Глави ноеви!
Сето ова,
сето овде, сето тука,
сето јасно и разговетно,
сето умно и разумно,
сето стварно и разбирливо...
само е прелага и превез,
сенка и сон,
потрошен ден и изгубен миг.
А колку ли беше близу,
сега тоа далеку.
Колку ли беше јасно,
сега тоа нејасно.
И колку ли беше потребно
она што сега е излишно.
Колку ли само жеднеевме
по она што денес за безумно го сметаме.

Не,
не е заблуда младоста,
тоа само уморот на староста нè залажува.
Требаше да трчае кога небото
за миг
ни се отвори.

ЧОВЕК

На ридот - дрво
По него
дождови снегови и ветришта
Во кората црв-прашалник
Во крошната плод-одлука
Трагедијата повикува
- Избери се.

ПРАВ

На почва плитка
со надежи големи
 посеано
со желби и посакувања
 хрането
со соништа полевано
 Сепак
низ заблуди и лаги
 израснато
 На крај
во темниот бескрај
 молкум расеано
Некои и живот го нарекуваат
 оти прав
 наслов за песна
недостоеен им се чини.

НЕБОТО И ЗЕМЈАТА

Ако по нужноста на земјата
мораме да заминеме
Тогаш по нужноста на небото
моравме барем
да ги досегнеме сопствените врвови
Ја исполнувме ли обврската на слободата?

СЕГА

Знам едно момче од моето маало
кое не сакаше да порасне
Чекаше подобри времиња
Знам и многу старци кои смртта ги затече
во невреме.

ДЕТЕ

Едно сум со сончевината

оти дете сум.

Пловам по синевината

оти дете сум.

Вишнеам во белината

оти дете сум.

Оти дете сум - плачам, па заборавам.

Оти дете сум - се смеам, па сонувам.

Оти дете сум - заспивам, па летам.

...

Растам

оти дете сум.

ЖИВОТНО ПОЗНАНИЕ

Умот го крепам со сетилата
Сетилата ги крепам врз умот
На што ли ќе се крепев себе си
Ако не беше ти Боже.

МЕТАФИЗИКА НА ОЧАЈОТ

Моли го Бога да ти даде крвкост
да го доживееш очајот
Потоа
преколнувај го да ти даде сила
да не останеш во него.

27.09.2005

На баба ми
Н. С.

Цел ден заедно со тебе умирав.
Ах, камо да можев
само дел од болката твоја
врз себе да примам.
Но барем олеснувањето го споделивме:
-тебе телото ти беше полесно за една душа,
мене душата за една болка на твоето тело.
И после тоа,
како сè да се смири...
Само дожд нежен небото прати.
Дали тоа земните гревови ти ги пере,
или
така умираат цврстите:
-тие никогаш не плачат,
небото плаче за нив.

08.11.2007

На баба ми
Б. С.

И пак дожд
Тажен,
тивок и одвај приметлив.
ненаметлив
шепот.
Каков што ти беше животот
каква што ти е смртта.
Од никого
ништо не бараше,
никому не заповедаше,
а заповеди примаше.

Да можеше,
в црната земја
сама ќе заминеше.

ДОВОЛНА ПРИЧИНА

На дедо ми
Т.С.

Од под кожата реа смртна ти испарува
коските во прав ти се сронуваат
во умот заборав ти рие
а погледот неволно ти чмае
- Заради што ли уште дедо животот го сакаш
- За уште она малку болка чедо
што во него остана.

ПОХВАЛА НА ПОЗНАНИЕТО

Ти благодариме Боже
што сета мудрост световна
наеднаш не ни ја даде
оти какви ли ќе ни беа песните
од молк испеани.

СКЕПСА

Ова овде
не може да е сè
Ова сега
не може да е толку
Оти сево ова
доволно не е
Но како ли ова да го узнае
оној кој утре може ќе не е.

ЈАС И ВДОВИЦАТА

Еве нè,
 очи во очи.
 По кој знае кој пат,
 јас и Ти.
 И тишината!
 Подмолно риеш во мојата утроба.
 Лазиш по моето бледо лице.
 Срцевината коскина ми ја шмукаш.
 Со поглед, погледот ми го пиеш.
 О убавино,
 да ме измамиш сега нема:
 при последната наша средба
 не требаше да заминеш без мене.
 Сега не се плашам од Тебе.
 Се плашам да не ме издадат силите
 жив да Ти се предадам.
 Да не бидам мртов
 пред да Те дочекам.
 О небитие,
 колкаво ли само достоинство од мене
 изнудува твојата дрскост.

ТОЈ ДЕН

Еден ден
ќе биде тој ден
Нека биде убав
сончев
пролетен ден
во мојата душа.

КРАЈОТ НА ПОЕТОТ

Поету
што уште имаме да кажеме
што ли уште да обзнаниме
Зарем не гледаш
пусти сме
испустени и празни
Зборовите наши се само сенки
на нечии животи други
на нечии несреќи и радости туѓи
Зар не гледаш лага е тоа сè
Думите наши не се веќе оган
пред речта на Бога
Поету
ајде да си молчине
да молчине поету
Ајде да си речеме
да си проговориме
во молкот
ЧОВЕКУ.

ПОСЛЕДНА ПЕСНА

Има еден миг во кој
сите песни свршуваат

Тогаш

сета песна е молк
сиот молк е песна.

„Егзистенцијалии“ или философија во стихови е прва стихозбирка на нашиот поет, филозоф и педагог со иднина - Трајче Стојанов.

Книгата содржи 43 песни поделени во три циклуси: 1. „Естетис“, 2. „Поезис“ и 3. „Ноезис“. Таа претставува персонална филозофија на животот или приказна за поетовиот однос кон жената/љубовта, кон поезијата/творењето, кон постоењето/непостоењето. Песните во „Егзистенцијалии“ ја креираат и маркираат поетската вертикала на Трајче Стојанов со која тој го артикулира својот обид и стремеж за вградување во некој мост, на некој лак што ќе сведочи за неговото љубење и живеење, за неговото творење и постоење. Тоа, всушност, е оној универзален човеков стремеж за лична бесмртност. Според шпанскиот филозоф Мигуел Де Унамуно тој стремеж е најсилниот сподвижник на активноста на секој обичен субјект. При тоа човекот е подготвен да жртвува се за да ја афирмира сопствената врвица /сопствената артикулација која стреми кон некаков идеал, кон искачување на некаков имагинарен врв како доказ за неговото и нашето живеење и /не/постоење.

Патот кон самопотврдувањето или кон личната бесмртност е појдовната точка кон секоја филозофија, иако тоа филозофите не сакаат да го признаат. Хегел, на пример, се интересирал за својата конкретна, партикуларна бесмртност колку што тоа го чинел и Кјеркегор. Хегеловото размислување можеби претставува само средство и начин да го заборавиме она што нè чека на крајот. Кант ја напишал „Критиката на практичниот ум“ за да ја задоволи својата жед за бесмртност. Па дури и Ниче, кому Трајче Стојанов му се обраќа како на лажго и бара одговор „со кои ножици го исече сето вчера/за сосема ново утре/зарем тоа вчера и не те полуде?“, чија визија „за вечното враќање“ не е ништо друго освен компензација за правата и вистинска бесмртност.

Следствено, човековите практични и теоретски манифестации се присутни во една единствена насока: стремеж да се осмисли сопственото постоење или стремеж за лична бесмртност. Основниот проблем на секоја вистинска филозофија не е оправдување на нашиот стремеж за постоење и траење, ами потрага по патишта за најефикасно оправдување или задоволување на тој стремеж.

Нашиот поет Трајче Стојанов се определува да чекори по стрмни и тешки патеки, по оние вечни места низ кои со оружјето на зборот, на песната треба да се открива и реализираа смислата на љубењето, на творењето, на постоењето. Тој со восхит ја опишува и во постојан дијалог е со саканата. Во неа и со неа поетот ја открива потребата да се обрати на севишниот, да бара помош и заштита кога треба да ја допее песната „да ја ублажи болката и тегобноста. Бројни феномени на природата - дождот, пчелите, небото, цвеќињата, водата и други се дел од лексичкото богатство со кое поетот го гради и искажува својот однос кон интимното суштество.

Поетската синтакса на Трајче Стојанов се одликува со слоевити метафори, мудри дијалози, фасцинантни слики и загатливи прашања упатени кон Бога, кон Другиот, кон себе си. Секој циклус има своја реторика и своја порака. И првиот и вториот и третиот циклус наликуваат на немирни лирски бранови кои еден во друг се прелеваат и слеваат во еден вид волшебно лирско езеро богато со емотивни и рефлексивни слоеви.

Во првото лирско езерце или во првиот циклус „Естетис“ поетот ја глорификува грациозноста и убавината на саканата која е во натпревар со летот на ластовиците и гулабите, со мирисот на цвеќињата, со раскошот на пролетта, со феномените на природата. Својата сакана поетот со страст ја довикува и ѝ нуди вечна љубов. Просто, тој е заробен од убавината на саканата:

„Сјајот на зимските утра
Од косите твои изгрева
По кожата бела
Свилена буба
Пајажина плете“
(„Неподнослива убавина“)

Поетот е обземен од блиското суштество, од саканата, од нејзината насмевка. Таа е основната инспирација која ги снажи неговите чувства со изливи на љубов, на егзалтација, на дијалог. Во циклусот „Естетис“ има песни што личат на лирски иконки од кои еманираат визуелни сензации со чудесни емотивни воздишки. Илустративни во тој однос се песните: „Без наслов“, „Неподнослива убавина“ или „Приспивна“ на пример:

„Месечевите призраци
Протнати низ дупчињата
Од пластичните ролетни
Ми влегуваат во собата
Да ме известат дека веќе го испратиле
Сонот што го нарачав
А јас ја запишувам оваа песна
За утре да ти покажам дека
И вечерва
Јас те успивам.

Во вториот циклус поетот е во дијалог и со саканата и со песната. Тука веќе, всушност песната е израмнета со љубовта, со саканата, а пак саканата со поезијата, со чинот на творењето. Спасот е во творештвото. При тоа поетот го поставува прашањето за смислата на творењето, односно за постоењето и непостоењето, за смислата на вечното војување со зборот за да се опстои и победи стравот од постоењето. Сликајќи го човековото секојдневие, неговиот црно-бел живот исполнет со маки и радости, по миговите на успокојување и земање здив за нови средби со убавината, со саканата, со песната, Трајче Стојанов раскажува за сопствените дилеми и стравови од чинот на пеењето кој само и единствено се остварува низ чинот на љубењето. Само така, во атмосфера на осаменост и тишина, во состојба на болка, тегоба и мака јакне чекорот, се бистри погледот, се изодува патот, се стигнува до врвот, до себе си. Еве ги тие парадоксални стихови од песната „Потрага“:

„Итај сал угоре
Таму кај онаа круна
Од маглината што никне
.....
Таму кај што никогаш не ќе стигнеш
Но каде мораш да појдеш
За да се пресретнеш.“

Во третиот циклус „Ноезис“ поетот е во уште пожестока битка со денот, со зборот, со чинот на искачувањето кон врвот, со чинот на војувањето со небитието, на тегобноста. Но како што тоа се случува при средба со саканата, со убавината, со сите жени, кога поетот е егзалтиран и исплашен, така и при чинот на создавањето, на чекорењето угоре-упорот, бремето и, на крај, тегобноста тој ги смета за сопствено воскреснување заради што повторно ќе инсистира да се победи стравот за да се стигне до вечноста, до себе си:

„Не плаши се од тегобноста
Таа е само насетување на вечноста
Напој ги црвите со сок од девојка
Гавранот нахрани го со копнеж за небо
Тргни угоре
И лади ги нозете во планинска вода
Не плаши се од тегобноста!
Таа е само насетување на вечноста.“
(„Тегобност“).

Во песните од „Ноезис“ поетот поставува низа прашања кои се на релација со убавината и трагиката на постоењето. Тој сочувствува, ја дели болката и се крепи со стоицизмот и едноставната големина на неговите најблиски, на неговите баба и дедо. Песната во која се опишува разделбата од неговата упокоена баба е една од најубавите во стихозбирката. Такви и слични песни испеани за саканата, за убавината, за чинот на љубењето и пеењето - за постоењето ги има повеќето во поезијата на Трајче Стојанов кои ние ги нарекуваме своевидни лирско-филозофски иконки.

Со поетскиот првенец „Егзистенцијалии“ Трајче Стојанов покажува колку филозофијата е поблиска до поезијата, отколку до науката. Впрочем и науката не е наука ако нема фантазија, ако е без емоции. Трајче Стојанов во песната кореспондира со филозофијата, а во филозофијата е на релација и со науката и со поезијата. Затоа Трајче Стојанов со својата студија за Достоевски, со стихозбирката „Егзистенцијалии“ или филозофија во стихови,

со своите колумни и предавања пред студентите и поширокиот аудиториум се дефинира како поет, како филозоф, како педагог и како - човек. Впрочем, и шпанскиот филозоф Мигуел Де Унамуно во својата студија „За трагичното чувствување на животот“ велеше „ако филозофот не е човек, тогаш тој најмалку е филозоф“.

Блаже Китанов

СОДРЖИНА

ПРВА ЛЉУБОВ	8
ПОРТРЕТ НА С.	9
БЕЗ НАСЛОВ	10
ЕДНОСТАВНА ПЕСНА	12
НЕПОДНОСЛИВА УБАВИНА	13
ПРИСПИВНА	14
СÈ МЕ ПОТСЕТУВА НА ТЕБЕ	15
АХ, ТАА ТВОЈА НАСМЕВКА	16
СÈ УШТЕ ВО МЕНЕ ТЕЧЕШ	17
СЕКАВАЊЕ	18
КАКО ГО ЗАСАКАВ ТЕАТАРОТ	19
ОЧИГЛЕДНО НЕ СЕ РАЗБИРАВМЕ	20
ВЕРБА ВО ПОЕЗИЈАТА	22
КОГА ЌЕ БИДЕМЕ ЗАЕДНО	23
ПОГРЕШЕН ПАТ	24
УБАВИНАТА НА СВЕТОТ	25
НОК	26
ТРАГИКАТА НА СТРАСТИТЕ	27
ТРАГИКАТА НА ЕГЗИСТЕНЦИЈАТА	28
ПОСЛЕДНИОТ ТАНЦ	29
ЖИВОТОТ ПАМЕТИ	30
Т Р И П Т И Х	31
НЕ ПРЕМОЛЧУВАЈ	32
СИТЕ ЖЕНИ	33
ПОТРАГА	34
ПОЕТОТ И ЧОВЕКОТ	36
ТЕГОВНОСТ	38
НА КАНЕО	39
ОВДЕ И СЕГА	40
ЧОВЕК	42
ПРАВ	43
НЕБОТО И ЗЕМЈАТА	44
СЕГА	45
ДЕТЕ	46
ЖИВОТНО ПОЗНАНИЕ	47
МЕТАФИЗИКА НА ОЧАЈОТ	48
27.09.2005	49
08.11.2007	50
ДОВОЛНА ПРИЧИНА	51
ПОХВАЛА НА ПОЗНАНИЕТО	52
СКЕПСА	53
ЈАС И ВДОВИЦАТА	54
ТОЈ ДЕН	55
КРАЈОТ НА ПОЕТОТ	56
ПОСЛЕДНА ПЕСНА	57
РЕЦЕНЗИЈА: За убавината и трагиката на постоењето	59